

בבא קמא ס"ג

מ"שור" היינו מרבים דבר הקרב למזבח מ"חמור" דבר הקדוש בבכורה

הגמרא ממשיכה לדון, מניין שתשלומי כפל בטוען טענת גנב נוהגים בכל דבר. והביאה שלומדים

מכלל ופרט וכלל מהפסוק: "עַל כָּל דָּבָר פֶּשַׁע עַל שׂוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׁה עַל שְׁלָמָה עַל כָּל אֲבֹדָה". ושאלה מניין שנוהג גם בעופות, הרי בעלי החיים המוזכרים הם נבלתם מטמאת במגע ומשא, וענתה הגמרא, שאם הכתוב היה בא לרבות רק דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא היה מספיק לכתוב אחד מהבעלי חיים וממנו היינו לומדים לשאר. וממה שכתבה את כולם למדים שכל בעלי חיים וגם עופות בכלל הריבוי. וכעת מבררת הגמרא, מיהו אותו בעל חיים שממנו היינו יכולים ללמוד את השאר. שהרי אין לומר שהיה ניתן לכתוב רק "שור", שאז היינו אומרים שיש כפל רק בדבר הקרב למזבח. ואם היה כתוב "חמור" היינו לומדים רק דבר הקדוש בבכורה²¹. אלא אומרת הגמרא, הכוונה שהיה ניתן לכתוב רק "שור" ו"חמור" לרבות את השאר אבל לא עופות שאינם מטמאים במגע ומשא, וממה שכתבה התורה גם "שֶׁה" מרבים גם עופות. שואלת הגמרא, אולי מהכתוב "שֶׁה" מרבים רק עופות טהורים הדומים לשה שיש בהם טומאה ומטמאים באכילתם בגדים בבליעה. ולא עופות טמאים שאין בהם טומאה ואינם מטמאים באכילתם בגדים בבית הבליעה? עונה הגמרא, שהמלה "כָּל" היא ריבוי שמרבה גם עופות טמאים.

במעשר לומדים בכלל ופרט וכלל שואלת הגמרא, האם כל מקום שכתוב "כל" הוא פרי מפרי וגידולי קרקע ו"בכל" אינו ריבוי, הרי במעשר שכתוב "כל" ודורשים בכלל

ופרט. שכן ששנינו בברייתא, נאמר: "וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תִּאֲנֶה נִפְשָׁךְ בִּבְקָר וּבַצֹּאן וּבַיִּין וּבַשֶּׂכֶר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נִפְשֶׁךְ". "וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תִּאֲנֶה נִפְשָׁךְ" הוא כלל. "בִּבְקָר וּבַצֹּאן וּבַיִּין וּבַשֶּׂכֶר" פרט. "וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נִפְשָׁךְ" חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אין אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי, ולד מולד וגפן מחרצן למעט מים ומלח, כמהים ופטירות. וגידולי קרקע למעט דגים. ולא מרבים מ"כל" כל דבר? עונה הגמרא, ש"בכל" הוא כלל, אבל "כָּל" הוא ריבוי. או שנאמר שגם "כָּל" הוא כלל. אבל כאן "כָּל" הוא ריבוי. מפני שכתוב מקודם בפרשה²² כלל ופרט וכלל בכתוב: "כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כְּלִים" פרט. "לְשֹׁמֵר" חזר וכלל. ואם גם "עַל כָּל דָּבָר פֶּשַׁע" בא לכלל ופרט התורה תכתוב את הפרטים האלה בפסוק הראשון²³. ומדוע כתבה את הכלל "עַל כָּל דָּבָר פֶּשַׁע"! ומכאן

21 ונלמד רק לדבר שדומה בשלשה צדדים בעל חיים, קדוש בבכורה, ונבלתו מטמאה אבל לא צבי ואייל שדומים בשני פרטים, בעל חיים ונבלתו מטמאה ואינם קדושים בבכורה.

22 ודורשים בגמרא בפרק הזהב לענין שבועת שומרים שאין נשבעים אלא על כעין הפרט שמטלטל וגופו ממון.

23 ולדרוש כל חד בפני עצמו שהרי בפסוק הראשון כתוב גם כפל. רש"י.

ש"י" קָל" הוא ריבוי²⁴.

ואומרת הגמרא, עכשיו שאומרים ש"קָל" הוא ריבוי²⁵ נכתבו כל פרטים אלו: 1. למעט קרקע²⁶ 2. למעט עבדים, 3. למעט שטרות. 4. ומ"שְׁלָמָה"²⁷ למעט דבר שאינו מסויים, שאין לבעלים סימן בו²⁸ שפטור מכפל. 5. ומ"עַל כָּל אֲבָדָה" לומדים מה שאמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, מוצא אבידה שטוען נגנבה הימני לאחר שמצאתיה, משלם תשלומי כפל, שנאמר: "עַל כָּל אֲבָדָה אֲשֶׁר יֵאמַר"²⁹.

טוען טענת גנב בשבועה חי' שנינו במשנה בפרק הגוזל עצים, היכן פקדוני אמר כפל ולא טוען טענת אבד לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו³⁰ משלם את הקרן, מפני שאין כפל אלא רק בטוען טענת גנב. הודה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם, מדין אשם גזילות שבא על כפירה שבועה לשקר והודאת פיו³¹. 'היכן פקדוני?' אמר לו 'נגנב' 'משביעך אני' ואמר 'אמן' והעדים מעידים אותו שגנבו, משלם תשלומי כפל. הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם. ושנינו במשנה זו שרק הטוען טענת גנב משלם תשלומי כפל ולא הטוען טענת אבדה. וטוען טענת גנב משלם כפל רק בשבועה, אבל שלא בשבועה אינו משלם תשלומי כפל.

"אם ימצא הגנב" בטוען טענת גנב והדברים נלמדים מהכתוב "אם ימצא הגנב".
הכתוב אמר
הכתוב מדבר בטוען טענת גנב, בבעל הבית שטוען טענת גנב בפקדון זה³². או אינו אלא בגנב עצמו, כשטוען אמת והגנב נמצא חייב כפל. כשהוא אומר "אם לא ימצא הגנב". ולקמן מעמידים אותו בטוען טענת גנב שנמצא שבעל הבית הוא שקרן והוא עצמו גנבו. ומכאן שגם הפסוק "אם ימצא הגנב"³³ מדבר בטוען טענת גנב³⁴. או אינו אלא בטוען טענת גנב, שבעל הבית טוען אמת ונמצא הגנב משלם כפל. כשהוא אומר "אם לא ימצא הגנב" הרי

24 לפי מה שהגמרא מסיקה עכשיו לומדים מהכתוב גם כפל וגם שבועה. וקשה מדוע כתבו את כל הפרטים? יכתבו רק כסף ונלמד כל דבר המטלטל וגופו ממון. וי"ל שמכסף היינו לומדים מה כלים שנים אף כסף שנים שהטענה שתי כסף. תוס'.

25 בברייתא דורשים מה הפרט מיטלטל וגופו ממון לא מפני שדורשים את הפסוק בכלל ופרט וכלל אלא מפני שדרשה זו שגורה בפי כל. תוס'.

26 היה צריך לדרוש קודם בשטרות שיותר מסתבר שממעטים אותם. תוס'.

27 ולסתם שמלה יש סימנים.

28 לפי רש"י דבר שאינו מסויים הוא דבר שאין בו סימן. תוס' מקשה מה הדבר תלוי בזה. וריב"א מפרש דבר שאינו במנין ומדה כגון בית מלא מסרתי לך והלה טוען מה שמסרת קבלת. אבל זה אומר עד החלון וזה אומר עד הזוי חייב. עוד אפשר לפרש כגון חצי רימון חצי אגוז. ויש ספרים שגורסים לקמן לרבות דבר שאינו מסויים. תוס'.

29 והגמרא מעמידה לקמן את הפסוק בטוען טענת גנב. רש"י.

30 החידוש באכלו הוא שחייב כפל אפילו שאיבדו מן העולם ולא נמצא בידו. תוס'.

31 אע"פ שבאתה פרשה לא כתבה הודאה הדבר נלמד מגזל הגר. רש"י.

32 וגונב מבית האיש וגו' הכתוב מדבר, והכתוב אומר שאם ימצא שהוא גנב שישלם שנים.

33 בא זה ולימד על זה. תוס'.

34 הגמרא לקמן שואלת למה צריכים את שני פסוקים. רש"י.

טוען טענת גנב אמור. הא מה אני מקיים "אם ימצא הגנב". אם לא ימצא כמו שאמר. שטוען נגנבה ככתוב "וגונב מבית האיש", אלא הוא עצמו גנבו, "ונקרב בעל הבית", כלומר והוא כבר נשבע בדבר שלא שלח ידו. מה כתוב אחריו "על כל דבר פשע" "ישלם שנים".

ובברייתא אחרת שנינו, "אם ימצא הגנב" בגנב עצמו הכתוב מדבר. או אינו אלא בטוען טענת גנב? כשהוא אומר "אם לא ימצא הגנב" הרי טוען טענת גנב אמור, מה אני מקיים "אם ימצא הגנב" בגנב עצמו הכתוב מדבר.

לכ"ע "אם לא ימצא הגנב" הוא
בטוען טענת גנב
ולדברי הכל, הכתוב "אם לא ימצא הגנב" מדבר
בטוען טענת גנב. שואלת הגמרא, היכן משמע
דבר זה? אמר רבא, כך הפירוש: אם לא ימצא כמה שאמר, אלא שהוא עצמו
גנבו ישלם שנים. ומניין שהוא בשבועה? כמו ששנינו בברייתא על הכתוב :
"ונקרב בעל הבית אל האלקים" לשבועה, כיון שטוען שנגנבה ממנו ישבע בבית
דין ויפטר. אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין? נאמר שליחת יד למטה :
"שבעת ה' תקנה בין שניהם אם לא שלח". ונאמר שליחות יד למעלה : "ונקרב בעל
הבית אל האלקים אם לא שלח ידו". מה שם הוא לשבועה אף כאן לשבועה.

למי שאומר ששניהם בטענת גנב שואלת הגמרא, למי שאמר שפסוק אחד נאמר
פסוק אחד ממעט טענת אבד
בגנב ואחד בטוען טענת גנב, מובן למה נכתבו שני
הפסוקים. אבל למי שאומר ששניהם נאמרו בטוען טענת גנב מדוע צריכים את
שניהם? ואומרת הגמרא שהאחד נכתב למעט טענת אבד, שאם טען שנאבדה
ונשבע ועדים העידו שהוא גנבה פטור מכפל. ומי שחולק לומד למעט טענת
מ"גנב" "הגנב"³⁵, מהאיות ה"א שבמלה "הגנב". והחולק דורש מ"גנב" "הגנב",
שטוען טענת גנב משלם תשלומי ארבעה וחמישה. כרבי חייא בר אבא שאמר
בשם רבי יוחנן, הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם
תשלומי ארבעה וחמשה³⁶.

ולמי שאמר שהאחד בגנב והאחד בטוען טענת
גנב ומ"גנב" "הגנב" מיעט טענת אבד, לומדים את
למי שאומר שהאחד בגנב האין
משיבין על ההיקש
הדין של רבי חייא בר אבא כיון ששני הפסוקים סמוכים זה לזה הוא היקש ואין
משיבין על ההיקש. וכיון שגנב וטוען טענת גנב הוקשו זה לזה הם הוקשו לכל
דבריהם. שואלת הגמרא, למי שאמר האחד בגנב והאחד בטוען טענת גנב מובן
שמכאן לומדים שגנב עצמו משלם כפל. אבל למי שאמר ששניהם בטוען טענת
גנב. מנין לומדים שגנב עצמו משלם כפל על כל דבר הטלטל וגופו ממוין³⁷? ואם

35 הגנב משמע הגנב המיוחד, כמו הירך המיומנת. תוס'.

36 ואין לחוש אפילו שזה דורש למיעוט וזה דורש לריבוי. תוס'.

37 שהרי בכתוב לא נאמר אלא שור וחמור ומרבים שאר בעלי חיים ומניין מטלטלין. רש"י.

תאמר שהדבר נלמד בקל וחומר מטוען טענת גנב. קשה שנאמר 'דיי לבא מן הדיין להיות כנדון', וכמו שטוען טענת גנב אינו חייב כפל אלא בשבועה, גם גנב אינו משלם כפל אלא בשבועה. ואומרת הגמרא שכפל בגנב נלמד מפסוק קודם כמו ששנה התנא דבי חזקיה³⁸.

---

38 מהכתוב "אם המצא תמצא בידו הגנבה משור עד חמור עד שיה חיים שנים ישרים". והגמרא לא מביאה ת הפסוק אלא את הדרשה מפני שמהפסוק לא לומדים במפורש אלא בעלי חיים והתנא דבי חזקיה דורש את כולם. רש"י.

